



Projektägare: Gotlands Museum

Maj 2023 – april 2026

Finansierat av

Region Gotland och ERUF (Europeiska regionala utvecklingsfonden)

Varför ARVET – Hållbar kulturarvsturism

Gotland har ett av Sveriges rikaste kulturarv. Och många av dessa kulturmiljöer, museer och föreningar sköts av ideella krafter som kämpar med dålig ekonomi och att hitta nya medlemmar. För att inte dessa platser ska försvinna eller växa igen behövdes det en förändring.



Gotland har medeltida kyrkor, historiska miljöer, ängen, fiskelägen, levande hembygdsrörelser och många immateriella kulturarv som ängshävd och gutalekar. Dessa platser och traditioner är inte bara en del av öns identitet. De är också bland de absolut viktigaste skälen till att hundratusentals människor varje år reser till Gotland.



Gotlands
Museum



Region
Gotland



Medfinansieras av
Europeiska unionen

Trots det var Gotlands kulturarv, förutom ringmur och ruiner, knappt synligt på besöksnäringens plattformar som marknadsför ön. Besöksnäringen hade bristande kunskap om kulturarvens besöksmål och såg inte dess potential.

Kulturarvens besöksmål sköts ofta av ideella krafter som kämpade med svag ekonomi, åldrande ideella krafter och bristande kunskap om hur man gör sin verksamhet hållbar och synlig i besöksnäringen.



Röster från förstudien för ARVET.

Innan projektet söktes genomfördes en grundlig förstudie med djupintervjuer bland kulturarvsaktörer på Gotland. Förstudien gjordes bland annat av Regionens kulturarvsutvecklare som hade god kunskap om och stort förtroende i målgruppen. Svaren visade tydligt att det saknades affärsmässig kompetens, förmåga att rekrytera och behålla ideella krafter, och verktyg för att samarbeta och marknadsföra sig.

”...Hitta samarbeten med säljande eventbolag” var en röst.

ARVET – Hållbar kulturarvsturism växte fram utifrån ett verkligt behov, från de människor som varje dag jobbar med och för kulturarvet på Gotland. Underifrånperspektivet löpte sedan som en röd tråd genom hela projektet.

Projektet ville stärka kulturarvens besöksmål samt göra de mer synliga i destinationsmarknadsföringen av Gotland.

Därför genomfördes tre program inom:

- ARVET – affärsutveckling med fotoprojekt
- ARVET - nya krafter
- ARVET - platsutveckling

Projektet ägdes och leddes av Föreningen Gotlands Fornvänner med firma Gotlands Museum, och startade formellt den 1 maj 2023 med avslutning den 30 april 2026.

Kulturarvet som besöksmål

Gotland har ett av Sveriges rikaste kulturarv och det är inte bara något att bevara, det är en levande och ekonomiskt viktig del av Gotlands attraktionskraft som destination.

För besökare handlar det om att få uppleva det äkta, möta människorna som lever där, höra berättelser och förstå hur historien format platsen och dess invånare. Få höra vad de är stolta över och lära känna platsens identitet, Gotlands kulturarv och dess eldsjälur är en viktig besöksanledning i sig.

Gotland har imponerande 75 museer, 92 medeltida kyrkor, 190 ängen, 200 fiskelägen och över 14 000 fornlämningar, kulturmiljöer, men också det immateriella kulturarvet som gutalekar, gutamål, agtak, sojden och mattraditioner som pirrvittar samt drickubrygging. Det är ofta små besöksplatser, som är de där personliga smultronställena som både gotlänningar och tillresta besökare älskar. Vackra kulturmiljöplatser där historia levandegörs och där människor möts.



Kulturarvens besöksmål är en viktig besöksanledning, men de är inget självspelande piano, då ofta tas hand om av ideella krafter.

Projektorganisation

ARVET leddes av ett engagerat projektteam från Gotlands Museum, med stöd av en stark styrgrupp med bred kompetens.

Teamet bestod av projektledare, kommunikatör och administratör. En viktig tillgång var Gotlands regionala kulturarvsutvecklare, med god kännedom om målgruppen och täta kontakter med hembygdsföreningar, lokala museer och andra kulturarvsaktörer.



Projektteamet

Styrgruppen, bestod av erfarna representanter från både ideella och näringslivsinriktade organisationer på Gotland, med bred kompetens både inom kulturarv, besöksnäring och innovation. De har visat stort engagemang och aktivt bidragit med sin tid även utanför de ordinarie styrgruppsmötena. De har uttryckt att de tycker att ARVET varit både relevant och välskött.



Styrgruppen från vänster: Jenny Westfält, Gotlands Museum, Sofia Hoas, projektledare, Lars Olsson, Gotlands Hembygdsförbund, Erik Öhrn, Gotlands förenade Besöksnäring, Fredrik Österholm, Science park Gotland, Angelica Andersson Fihn, Region Gotland och Johanna Martell, Gotlands Museum.

ARVET – Hållbar kulturarvsturism i siffror

- **Antal program:** 3 – Affärsutveckling, Nya krafter och Platsutveckling
- **Projektperiod:** 3 år - Maj 2023 – april 2026
- **Deltagare:** 83 unika personer från 67 föreningar och företag
- **Total budget:** 6,4 miljoner kronor
- **Projektägare:** Gotlands Museum
- **Finansiärer:** Region Gotland, ERUF & Gotlands Museum

ARVET – affärsutveckling

Det första programmet, ARVET – Affärsutveckling, riktade sig till kulturarvsaktörer som ville stärka sin ekonomiska hållbarhet och affärsmässiga förmåga. Programmet upphandlades och genomfördes av Petra Lindberg och Christina Thorstensson från Kurbits, känt för sin forskarbaserade pedagogik och erfarenhet av liknande uppdrag och med ett "Best practice"-pris på meritlistan. Rekryteringen av deltagare gick ut brett till alla kulturarvsaktörer på Gotland.



Mycket bra pedagogik uppskattades av deltagarna.

Fyra workshops genomfördes i två parallella grupper om 20 deltagare vardera och avslutades med en gemensam återträff i september 2024 på Bläse Kalkbruk, en av de medverkande verksamheterna. Temat för programmet var hållbarhet, finansiering, affärsplaner, marknadsföring och produktutveckling. I oktober 2025 ordnades ytterligare en träff, där deltagarna bjöds in till Hesselbys stationscafé i Dalhem för att få en presentation av inbjudna representanter från kryssnings- och eventbranschen.

En viktig del av pedagogiken var att deltagarna direkt fick omsätta teori till praktik. Korta föreläsningar varvades med individuella reflektionsövningar, där varje deltagare fick skriva ner hur de kunde använda det de lärt sig i sin egen verksamhet. Dessa reflektioner diskuterades sedan i arbetsgrupper, vilket också gav tillfälle att dela erfarenheter med varandra.

”...Nu ser vi att vi kan tillämpa en differentierad prissättning med marknadsmässiga priser i caféet, men ha låga priser i våra andra verksamheter.”

I programmet ingick även mer lekfulla inslag, som att skapa moodboards för att illustrera vad man ville att verksamheten skulle utstråla – med klipp och klistra från tidningar och magasin. Enkelt till formen, men mycket uppskattat och övningen fick högsta betyg i utvärderingen.

- Albatrossmuseet
- Bläse Kalkbruk
- Bungemuseet AB
- Burs hembygdsförening
- Domkyrkoförvaltningen
- Eksta hembygdsförening
- Eskelhems pastorat
- Gotlands Försvarsmuseum
- Gotlands Lantbruksmuseum
- Gotländska ängskommitéen
- Gutekorn
- Kapitelhusgården i Wisby AB
- Klintens brandstation
- Langska Huset
- Lärbro hembygdsförening
- Medeltidsveckan på Gotland AB
- Norra Gotlands Pastorat
- Norrlanda Fornstuga
- Petes museigård
- Roma kungsgård framtid
- Stavgård Vikingagård
- Stenkumla församling
- Storugns kulturmiljöer
- Svenskbymuseet
- Tingstäde hembygdsförening
- Tjelderviks gård
- Tjuls station järnvägsmuseum
- Upptäck Gotland med mig
- Vanges museigård
- Vike Minnesgård
- Visby Stift
- Wenge Hembygdsförening
- Your gotland Tours

I ARVET- affärsutvecklingen deltog 33 organisationer eller företag. Det var 40 deltagare, fördelat på 26 kvinnor och 14 män med en medelålder på 61. Åldersspannet var 28-82 år.

Den höga närvaron och de genomgående fina omdömena vittnar om programmets kvalitet. Utvärderingar gjordes efter varje tillfälle och snittbetygen landade på 5,2–5,7 på en sex-gradig skala. En uppföljning genomfördes ett halvår efter avslutat program, där alla intervjuade deltagare angav positiva effekter: förändrade attityder, nya arbetssätt, nya kontakter och konkreta förändringar i verksamheten. Flera hade redan hunnit se över prissättning, vässa sitt värdskap eller inleda nya samarbeten. Andra hade inte hunnit genomföra förändringar till förra sommaren, men bär med sig de nya insikterna in i sin verksamhetsplanering.

Ett talande exempel är Tjuls station, en liten pärla med få engagerade, som under sommaren 2024 lyckades fördubbla både biljettpriserna och antalet besökare.



Röster från uppföljningarna av ARVET – affärsutveckling.

ARVET Fotoprojektet

Som en del av affärsutvecklingsprogrammet fick alla deltagare professionella foton av sina besöksmål. Fotografen Joel Nilsson, känd för sin förmåga att fånga känslan av en plats och väl förtrogen med Gotland.coms bildstrategi, anlätades för uppdraget. 28 besöksmål fick foton och genrebilder togs fram för kulturarvens besöksmål i olika årstider.

Resultatet är ett rikt bildmaterial som nu används både av deltagarna själva och i marknadsföringen av Gotland som destination. Bilderna synliggör de unika smultronställena inom Gotlands kulturarv och visar vilken roll de faktiskt spelar för besöksnäringen. Kulturarvet syns idag bland annat på Gotland.com, Visit Gotland, turistbyråns monitorer, Gotlandsbåtarna och flygplatsen och har fått en större plats i Gotlands profil som destination.

”...Bilderna med människor gör vår kulturmiljö och verksamhet levande, folk förstår att vi inte är ett dammigt, tråkigt museum.”

Projektet erbjöd också utbildning i mobilt berättande om tips på hur man tar egna bilder och producerar korta filmer med mobiltelefonen, för att deltagarna på lång sikt ska bli självständiga i sin kommunikation.

Från förstudien visste vi att kulturarv rankas bland de högsta anledningarna att besöka Gotland. Ändå var kulturarvets besöksmål svåra att hitta på de digitala plattformar som marknadsför ön. ARVET har ändrat på det, genom konkret samarbete med Gotlands förenade besöksnäring, Region Gotland och Destination Gotland. Och kunskapen hos deltagarna och det bildmaterial som tagits fram kommer att leva vidare efter projektets slut.



I fotoprojektet togs bildmaterial fram till alla deltagare, samt genrebilder för kulturarvet, under alla årstider.

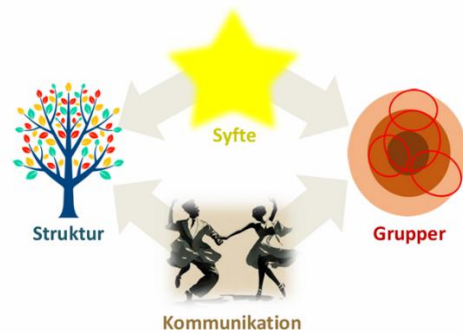
ARVET – nya krafter

Det andra programmet riktade sig till frågan om kompetensförsörjning: hur rekryterar och behåller man ideella krafter? Hur motiverar man volontärer och vårdar eldsjälar?

Programmet skräddarsyddes och leddes av Petra Lindberg och Christina Thorstensson från Kurbits samt Aron Schoug Öhman, doktor i pedagogik och författare till boken *Motivera ideella*. Rekryteringen av deltagare gick ut till de som tidigare gått ARVET-affärsutveckling samt brett till alla kulturarvsaktörer på Gotland.

Tre träffar med workshops genomfördes under 2024 i två parallella grupper om 20 respektive 19 deltagare.

Programmet berörde organisationsutveckling och förnygringsarbete, men också den inre kulturen: hur man behåller befintliga krafter och lockar nya, hur man gör föreningen mer attraktiv genom att ta fram ett tydligt syfte, lyfta fram kärnvärden och betona vikten av att ha roligt tillsammans.



kurbits

Aron Schoug använde sig av metaforer, vilket var ett lyckat pedagogiskt grepp.

Aron Schoug föreläste med tydliga metaforer som gjorde stort avtryck. Många av deltagarna nämner "trädet", en liknelse han använder när han talar om hur organisationer fungerar. Metaforen beskriver hur en organisation har en rot och stam, hur självständiga "grenarna" kan vara, och hur viktigt det är att varenda "kvist" och "löv" vet att de är en del av något större och strävar mot ett gemensamt syfte.

"... att visa på det positiva och prata om hur roligt vi har det i vår förening. Det tycker jag ger effekt. Jag ser hur intresset tänds i ögonen på dem som jag berättar det för".

Den höga närvaron och de genomgående fina omdömena visar att även detta program var mycket uppskattat. Utvärderingar efter varje tillfälle visar ett snittbetyg på 5,6 på en sex-gradig skala. En uppföljning efter ett halvår. Deltagare berättar att de haft svårigheter att rekrytera nya krafter till sina organisationer och att de prövat olika sätt att nå ut. Ibland med framgång, exempelvis genom en egen guidekurs, men insatser som "lappar på stan" och "öppet hus" har inte gett resultat.

- Albatrossmuseet
- Bläse kalkbruk
- Bungemuseet AB
- Burs Hbf
- Eksta hbf
- Föreningen Gutnisk idrott
- Gotlands försvarsmuseum
- Gotlands veteranbilsklubb
- Gotlands Ängskommitté
- Gutekorn
- Hejnum bygdegårdsförening
- Kapitelhusgården AB
- Klintens brandstation
- Langska Huset
- Living History
- Lärbro hbf
- Malins ängesvård
- Petes museigård
- Sanda hembygdsförening
- Slite sjöfartsmuseum
- Gotlands lantbruksmuseum
- Stavgard vikingagård
- Storugns kulturmiljöer
- Svenska kyrkan
- Svenskbymuseet
- Tingstäde Hbf
- Tjuls station järnvägsmuseum
- Upptäck Gotland med mig
- Vike minnesgård
- Visby Domkyrkoförvaltning
- Visby stift
- Västerhejde hbf

I ARVET - nya krafter deltog 32 organisationer eller företag. Det var 39 deltagare, varav 23 kvinnor och 16 män. Snittåldern var 64 år.

När deltagarna sammanfattar vad de fått med sig uppger de flesta att de fått nya metoder för att både hitta och behålla nya krafter, och en ökad förståelse för hur betydelsefullt det är att ha en väl fungerande och förstå sin organisation.

Efter programmet har flera av de intervjuade använt verktyg från kursen. En verksamhet hade en temadag med alla aktiva, andra berättar att de framgångsrikt använder metoden att be folk om hjälp med avgränsade uppgifter.

"...ARVET är fantastiskt. Man får både en utbildning och möta andra. Det har varit bra ramar och ett bra innehåll. Man känner att det blir stabilare och vet åt vilket håll man ska. Och vi måste ju utveckla samarbeten, delge varandra våra erfarenheter och hålla ihop."

En stark gemenskap växte fram bland deltagarna. Direkt efter avslutat program genomförde bland annat Föreningen Gutekorn och Föreningen Svenskbyborna visionsdagar och organisationsutveckling i sina egna organisationer. Effekten har nått långt utanför Gotlands gränser: Kurbits har nu lanserat "KURBITS Nya krafter" som en fristående produkt som erbjuds i hela Sverige.

Några organisationer rapporterar att de ännu inte kommit till skott med förändringsarbetet, men kursen har varit en aha-upplevelse som gett dem tankar om hur de kan gå vidare. Flera deltagare lyfter också att ARVET fått dem att se och lära känna andra som jobbar med kulturarven på Gotland, och några har haft samverkan med varandra efter programmets slut.



Röster från uppföljningarna av ARVET – nya krafter.

ARVET – platsutveckling

Det tredje och sista programmet handlade om nästa steg, hur samarbetar aktörer på en plats för att skapa gemensam identitet och hitta gemensamma mål?

Programmet genomfördes av Helena Godotter Karlberg och Kicki Grunditz, Place Innovation som har stor erfarenhet av att jobba på landsbygderna och bygger sina program på forskning och lång erfarenhet av platsutveckling inom kulturella näringar och näringsliv.

Rekryteringen av deltagare inleddes med ett ansökningsförfarande där deltagare från de två tidigare programmen uppmanades att söka som en grupp och själva rekrytera in samarbetspartners från näringslivet på sin plats. De fyra platserna som gick programmet var Herrvik/Östergarn, Bunge/Fleringe/Lärbro, Burs samt Hablingbo/Havdhem. Kyrkan fanns med på alla fyra platser, en framgång för projektet, då kyrkan inte var en självklar deltagare från början.

*”... jag ser att jag kan en massa saker som andra kan ha nytta av.
Det kan bli en riktig win-win situation.”*

Programmet som genomfördes 2025 innehöll fyra träffar, i två parallella grupper med två platser, där föreläsningar varvades med praktiska övningar, dialoger och erfarenhetsutbyte. De första träffarna genomfördes med studiebesök hos varandra och till sist hölls en avslutningsträff på Borgvik. Deltagarna arbetade utifrån sina egna platser och fick konkreta verktyg inom platsinnovation, värdskap, identitet och berättande. Det gemensamma målet var att varje plats skulle skapa en aktivitet tillsammans.

Nu handlade det också om att börja samarbeta på riktigt. Inte bara prata om det. Och det visade sig ge vissa utmaningar, då deltagarna har olika förväntningar, ingångsvärden och personligheter. Det är enklare att prata om att samarbeta än att verkligen göra det. Det krävs tid och förståelse för att lägga grunden, när man ska ta en produkt från idé till aktivitet.



ARVET – Platsutveckling

- Stärka identitet och samhörighet och höja platsens attraktivitet
- Avstamp i kulturarvet
- Burs, [Hablingbo/Havdhem](#), [Herrvik/Östergarn](#) och [Bunge/Fleringe/Lärbro](#)

Foto: Eva Klint Langland



Enligt gammal folktro på Gotland kan du stöta på någon i skogen som inte liknar oss. Det kan vara svårt att se om det är en gubbe eller stubbe. Han arbetar i skogen, avverkar ett träd per sekel, har gott om tid att lura dig runt och bort bland stigarna.

Vem är det ?

1. Bysen
- X. Mysen
2. Pysen

Tips!
Du räddar dej genom
att vända dina kläder
ut och in!



Att börja göra konkreta aktiviteter ihop kräver tid och förståelse för andra personers drivkrafter. Petes kroksnodar är ett lysande exempel på ett sätt att utöka säsongen.

Tre av fyra platser levererade en gemensam aktivitet, medan Bunge/Fleringe/Lärbro har påbörjat en process mot ett större projekt.

I juli skapade Herrvik/Östergarn "Herrvik och havet", en heldag med aktiviteter, där museer, restaurang och cafeér hade öppet för allmänheten kring Herrviks hamn. Dagen hade ett innehållsrikt program, men tyvärr regnade det och många besökare uteblev. Även detta kom att bli ett återkommande evenemang.

Hablingbo/Havdhem skapade en skyltled vid Petes museigård, med tema gotländsk folktro, som också var lärande. Skyltarnas texter och design togs fram av deltagarna. Tanken var att leden skulle utöka utbudet, förlänga säsongen och ge besökare en

aktivitet även utanför öppettider och säsong. Idéen fungerade också som en pilot, då flera andra besöksmål blev inspirerade att göra likadana.

Burs skapade berättarfestivalen "Burs berättar", ett nytt evenemang i september, där besökare kunde åka runt till olika besöksmål och få höra och uppleva socknen, dess människor och berättelser från nu och förr samt att äta god lokal mat. Festivalen kom att bli en årlig tradition och skulle fortsätta efter projektets slut.

För inspiration och dokumentation av ARVET - platsutveckling producerades filmen "Burs berättar", om skapandet av berättarfestivalen i Burs socken och det samarbete som vuxit fram där. Filmen hade premiär på evenemanget "92 möjligheter" och fick sedan bred spridning.

- Bungemuseet AB
- Bläse kalkbruk
- Lärbro hembygdsförening
- Bunge vandrarhem
- Bäste träsk, Länsstyrelsen
- Bunge, Rute & Flerinqe församling
- Storugnsparcken
- Burs Hembygdsförening
- Stavgard vikingsgård
- Hjorters kapell
- Upptäck Gotland med mig
- Bistro Burs
- Strandakar AB
- Petes museigård
- Gotlands lantbruksmuseum
- Sudrets pastorat
- Hablingbo bygdegårdsförening
- Havdhems hembygdsförening
- Charlotte Karlsson Keramik
- Föreningen Gutekorn
- Besöksplats Herrvik
- Albatrossmuseet
- Herrviks motormuseum
- Rodarve hembygds gård
- Östergarn församling
- Visby Stift
- Gammelgarn Östergarns Hbf
- Herrviks brygga
- Nygarn Utveckling AB
- Varvet Herrvik AB

I ARVET - platsutveckling deltog 4 platser med sammanlagt 28 organisationer eller företag. Det var 34 deltagare, varav 20 kvinnor och 14 män. Snittåldern var 53 år.

I uppföljningen, där deltagarna intervjuades så har ARVET - platsutveckling haft ett positivt värde för deras verksamheter. Det stärkta nätverket lyfts fram som den viktigaste effekten, deltagarna känner varandra bättre, samarbetar mer och hittar nya sätt att göra Gotlands kulturarv till levande besöksmål.

Många betonar att föreläsningarna och workshopparna gett nya perspektiv på hur man synliggör sin plats, berättar sin historia och når ut till besökare. Det bildmaterial och de skyltar som tagits fram lyfts som konkreta och synliga resultat. Deltagarna pekar också på vikten av att fortsätta satsningar på marknadsföring och sociala medier, ett område många känner sig svaga inom.

Samtliga intervjuade vill se en fortsättning, ARVET 2.0, med fördjupad inriktning på marknadsföring, finansiering och digital synlighet.



Herrvik

"Det har pratats länge, men ARVET har varit en katalysator som har underlättat och påskyndat arbetet".

Herrviks sammanfattar att de haft många ideér, och tack vare ARVET har de kommit igång.

Studieresa Island

ARVET-teamet åkte till Island för att se hur de jobbar med kulturarvsturism. Vi ville förstå hur de tänker kring berättande, platsutveckling, paketering och det lokala mötet för att ta det med oss in i projektet.

Det mest slående med Island är hur de använder berättelsen och möten med de lokala för att lyfta en plats. Thingvellir är inte bara en vacker nationalpark, det är platsen där världens äldsta demokrati grundades för över 1 000 år sedan. Den stoltheten säljer de in, och det lockar inte bara naturintresserade utan kulturintresserade, historienördar och alla däremellan. Alla vill dit.

Island ser till att ha äkta möten med äkta människor. Guiden Sveinbjörn, var pensionerad islänning med ett brinnande historieintresse. Han berättade om sitt Island som om det vore första gången, personligt och var inte rädd för att improvisera och anpassa sig efter vår grupp. Folklorevandringen i Reykjavik var ett annat bra exempel. En personlig guide som blandade sång, levande berättelser om alver och troll och kyrkogårdar som scen. Oväntade platser och en stark folktradition.

På Island serverades traditionell fisksoppa, inte tillfixad eller anpassad, bara simpel, god serverad på en enkel tallrik. Det i en annars ganska turistanpassad miljö. Det är ibland det enkla som är det svåra.

Teamet tog med sig detta till ARVET och hade en inspirationsföreläsning för deltagarna ARVET – platsutveckling. Om hur Island visar att det lönar sig att lita på och berätta sin egen historia. Berättelsen är det som skiljer en naturplats från en kulturarvsplats och en kulturarvsplats från en destination folk vill åka till.

Arvet efter ARVET

Redan vid projektstart började vi arbeta med "Arvet efter ARVET" för att säkerställa att insatserna inte skulle bli en dagslända. Under projektets gång har vi därför fokuserat på hur vi kan garantera att vissa delar fortsätter att utvecklas.

En avgörande aspekt av att bevara resultaten är att hålla de nya nätverken vid liv och se till att de får den facilitetering som behövs. I uppföljningarna vittnar flera deltagare om sin avsikt att fortsätta samarbeta och träffas, både inom de mindre nätverk som skapades under platsutvecklingen. Dessutom har nya kontakter etablerats mellan aktörer med liknande inriktningar, som har för avsikt att fortsatt ses och inspireras av varandra utifrån både tidigare erfarenheter och nya insikter från ARVET.

Regionens kommer delvis att kunna fortsätta hålla ihop nätverken och erbjuda utbildningar och träffar. Kulturarvsutvecklarens roll är att lyssna på behoven och erbjuda stöd till aktörerna inom kulturarvet. Då hon har varit involverad i ARVETs utbildningar, har hon nu kommit ännu närmare aktörerna och kan använda sina kunskaper för att stötta och driva de processer som har inletts.

Projektet har även skapat en sluten Facebook-grupp för alla deltagare, där de kan fortsätta utbyta idéer, ställa frågor till varandra och nätverka.

Bilder och filmer från fotoprojektet kommer fortsätta att vara en värdefull resurs för både deltagarna och Gotlands destinationsmarknadsföring. Den kunskap som deltagarna har fått om vikten av högkvalitativa bilder och filmer kommer att motivera dem att producera kommunikationsmaterial av hög standard, vilket är avgörande för synlighet.



Vi hoppas på att ARVET ska få rulla vidare.

Under det sista programmet ARVET - platsutveckling kände vi att det fanns mer att göra. Vi hade bara påbörjat något, som det fanns stor potential.

Så därför har vi ansökt om ett ARVET 2.0, ett treårigt projekt som löper från september 2026 till augusti 2029, med Gotlands Museum som projektägare och med Gotlands Förenade Besöksnäring, Science Park Gotland och Uppsala universitet som partners. Projektet är tänkt att finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden via Tillväxtverket och Region Gotland.

ARVET 2.0 bygger vidare på erfarenheterna från det avslutade projektet ARVET och Sustainable Plejs. Grundtanken är att kulturarvsaktörer och besöksnäringföretag på samma plats ska kroka arm, då de har stor nytta av samarbete. Fokus ligger på fyra utvalda platser på Gotlands landsbygd: Norr (Bunge/Fleringe/Lärbro), Herrvik, Havdhem/Hablingbo och Burs. Det är platser där aktörerna själva uttryckt att de vill komma vidare. Det sker på tre sätt. Dels genom platsbaserade innovationsdagar där aktörerna på varje plats jobbar ihop för att ta fram konkreta piloter och nya gemensamma erbjudanden. Dels genom ett affärsutvecklingsprogram med fokus på digital kommunikation, där minst 20 företag och 15 organisationer får verktyg för att synas bättre och nå fler besökare. Och dels genom individuell coaching för de som behöver mer stöd på vägen.

Uppsala universitet följer hela projektet med forskarögon, för att förstå vad som faktiskt händer på platserna och se till att lärdomarna tas tillvara och kan spridas vidare. Målet vid projektslut är minst fyra genomförda innovationspiloter, minst 35 aktörer som stärkt sin digitala kompetens och en dokumenterad modell för hur man kan jobba med platsbaserad innovation inom kulturarv och besöksnäring, en modell som andra platser och regioner ska kunna använda.



Arvets alla deltagare var medbjudna till evenemanget 92 möjligheter, där vi hade en monter samt berättade om ARVET på stora scenen.

Slutord

Som avslutning på ARVET – Hållbar kulturarvsturism bjöd projektet in alla deltagare till platsutvecklingsevenemanget *92 möjligheter*. 47 av ARVETS deltagare var med och fick inspiration, möjlighet att bredda sitt nätverk ytterligare och sprida kunskap om ARVET. Vi hade en monter med information och ett bildspel presenterades.

Projektledaren höll en inspirationsföreläsning på den stora scenen, vilket tydligt visade hur ARVET har bidragit till att sätta kulturarens besöksmål på kartan. Här visades också ARVETS film *"Burs berättar"*, som illustrerar platsutvecklingen i Burs och visar på hur samarbete mellan kulturarv och besöksnäring är framgångsrikt och sammanfattar hela projektet på ett fint sätt. Eventet lockade 500 deltagare från 92 socknar, samt tjänstemän från Region Gotland, länsstyrelsen och andra myndigheter.

Den 13 februari ordnade projektet en uppskattad avslutande aktivitet med reflektioner för deltagarna från alla program, med en sammanfattande presentation av *"Resan med ARVET – en återblick"* som syftade till att förankra och bevara nya kunskaper för framtiden. Vi genomförde sedan *"natt på museet"*, en teambildande aktivitet som också gav inspiration till produktutveckling i de egna verksamheterna. ARVET avslutades med middag i Fornsalens bildstenshall.

Det har sammanlagt varit 67 föreningar och företag, med 83 unika personer som deltagit i ARVETS alla program. Åldersspannet var 28 till 82 år.



Det är människorna som gör platsen och det har varit ett privilegium att få arbeta i dessa vackra kulturmiljöer tillsammans med människor som bär på en så djup kärlek till sin plats. Att få ta del av deras engagemang, kunskap och erfarenheter, och att se hur de så generöst delat med sig av sig själva, har varit en av projektets allra största tillgångar. ARVET har inte bara handlat om att bevara och utveckla kulturarv, det har handlat om möten, om tillit och om gemensamma drömmar för framtiden. Vi ser fram emot att fortsätta den resan.